

VITAMÍN KŘ!

Trampeký časopis pro všechny pískomily • Číslo 3/2010 • Ročník 2

Vandrem do Zadní země

Jasný důkaz o škodlivosti trampingu podává fotka na titulní straně, která zachycuje drzého trampa, vstupujícího do zakázané 1. zóny, devastující přitom přírodu Českého Švýcarska - Zadní země!!!

Naopak fotka z této strany přibližuje - někdy až dojemnou snahu (skoro jsme se rozplakali)

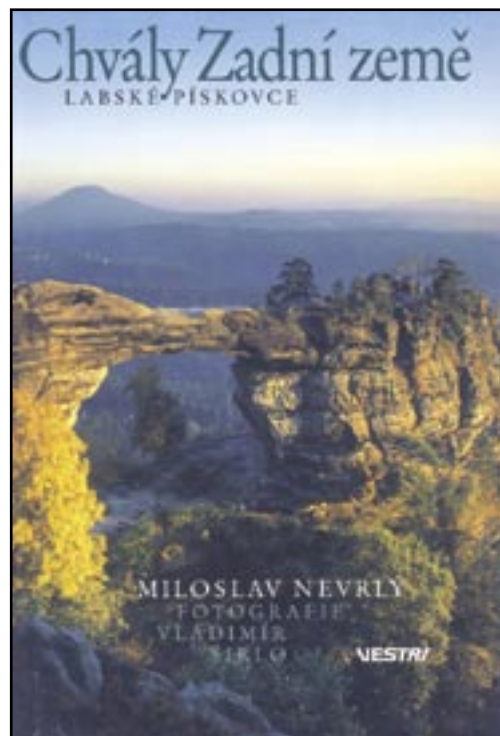
Správy NP České Švýcarsko o zachování původní neporušenosti a postupného přiblížení přírody v 1. zóně k původnímu stavu, v jakém se nacházela před příchodem člověka.

Pravděpodobně šlo o stav, který byl na území pra-Zadní země těsně po výbuchu jakési třetihorní sopky ...

Foto je z hřebínku nad Tyrolskou jeskyní.

Rozhovor
s Mílou Nevrlým
o Zadní zemi
najdeš [na straně 8](#).

Tento Vitamín Kř je věnován Zadní zemi...

...neboť je to krásný a pořád ještě tajemný kraj, kam stojí za to jet na vandr a riskovat vypátrání od vládních zvěďů zaměstnaných u šerifa Národního parku České Švýcarsko.

Odměnou jsou hluboké, temné a vlhké rokle, písek mezi zuby a radost z čisté vody, skály sahající do nebe a pusté liduprázdné lesy. A výhledy do krajiny, kdy si poutník není jist, jestli se nepřesunul v čase či prostoru.

Jedinou kaňkou na této kráse je samotná instituce Národního parku. Možná Vás překvapím, ale před deseti lety jsem byla tou, která podporovala vznik NP České Švýcarsko. Ale už jsem z toho vyrostla a děkuji za to právě správě tohoto parku. Já bloud jsem si totiž myslela, že pracovníci NP jsou i ochránci přírody, ale neuvědomila jsem si, že jsou především státními úředníky a Národní park je vlastně něco jako firma i se svými manažéry.

Nejde ani o to, že mi na vandru po Zadní zemi hrozí postih, když se půjdu podívat do těch úžasných míst, které mám tak ráda a kam noha obyčejného poutníka už nesmí. Přežila jsem i zničení některých profláklých trampských kempů, jako byl Dvoják, Jižní kříž a další, kde už byl neskutečný bordel (jednou jsme z Dvojáku odnášely pytel petek, které jsme před tím rozsekaly sekerou, jinak by to bylo na valník) a skupiny Němců se tam jezdily ožrat. Dnes, když se zde procházím, tak jsou tyto převisy pusté, ale myslím, že jim to jenom prospělo.

Méně však chápu, proč strážci NP zničili kempy jako Elio, Memento mori, Tajemství, Myšárna a další krásná, romantická a hlavně zašitá místa. Míla Nevrlý v rozhovoru pro Vitamín Kř! tento čin nazval hnusným a nezbyvá, než souhlasit.

Ale i kdybych se snažila pochopit tohle zbytečné ničení čistých kempů, kam jezdili lidé kteří se v přírodě chovat umí a kteří mají k Zadní zemi citový vztah, nikdy nepochopím proč jsou některé cesty a části lesů v 1. zóně, (té nedotknutelné, kde dostanu pokutu, když mě chytanou) rozjeté harvestory. Překvapí mě, když na lesní cestě na kraji rezervace, která patří mezi oblíbená parkovací místa vozů strážců NP, je vyskládané bukové dříví akorát tak v krbové velikosti a čeká na odvoz a schválně hádejte, kdopak ho asi odveze. A o kus dál jsou pařezy těch buků a ne vyvrácené, ale pokácené. Asi jsou taky nepůvodní, stejně jako je Borovice vejmutovka, která musí z NP pryč.

Kácení Vejmutovek bych taky pochopila, jsou to stromy, které dusí bylinné patro a nedovolují ostatním rostlinám moc růst a opravdu to v předminulém století nebyl dobrý nápad je v Zadní zemi vysadit, i když jsou to nádherné stromy. Opravdu krásné...

Ale to kácení je drsný a někde to vypadá hodně ošklivě, leží tam ne desítky, ale stovky, možná i tisíce kmenů a víte co je na tom nejlejší?

To byste kamarádky a kamarádi neuhádli.

Všude mezi těmi pokácenými kmeny rostou celé lány malých (dost často už metr vysokých) vejmutovek, které už nikdo sekerou, nůžkami nebo mačetou neseká. Proč taky. Za dvacet let, až znovu vyrostou, to bude dobrý kšeft - zbavovat bezzásahovou 1. zónu těch zatracených nepůvodních vejmutovek. A třeba za dalších 20 let, až vyrostou další generace, tak znova.

Jó, takhle se to dělá...

Jen potom nechápu, proč tam nikdo nesmí, když základní smysl 1. zóny - bezzásahovost - zůstává nenaplněn a dlouho zůstane!

Nebylo by lepší počkat, až se ty lesy dají do původního stavu (jakého vlastně?), a pak teprve do nich zakázat vstup, aby se místní příroda mohla nerušeně vyvíjet?

A nebo tenhle zakazovací fundamentální přístup má jen maskovat to, co se tam ve skutečnosti děje, aby ty hrůzy vidělo co nejméně lidí? Nechtěla bych být strážcem tohoto NP a mít tamní přírodu opravdu ráda, musí to být smutný kino...

Ale dobrou zprávou je, že se zatím i přes usilovnou snahu Správy NP nepodařilo Zadní zemi zcela zničit a je tam pořád spousta míst, která jsou naprosto jedinečná a stojí za to je poznat.

Kdysi se v mladých Spojených státech hlásalo heslo: Jdi na západ, mladý muži, stále na západ!

Já bych si ho dovolila upravit na hezčí: **Jdi do Zadní země, trampe, stále do Zadní země!**

A nedejte se chytit Karkulem!

- Maruška -

DRBY, ZPRÁVY, OZNÁMENÍ ...

KARKULE

Za léta společného soužití se v Zadní zemi vyvinula podivuhodná symbioza mezi trempy a policajty. Dnes to již patří dávné minulosti, ale tehdy, před rokem 1989, nad Zadní zemí kraloval strašlivý Karkule, pohádková bytost, policajt, který nebyl líný se po nocích plížit do roklí, o kterých se dozvěděl, že v nich čundráci pořádají svoje potlachy, řval, děsil, ohně rozkopával, pokutoval a snad i zatýkal. Státní hranice byla blízko, pálení ohňů v lese a navíc v chráněné krajinné oblasti bylo trestné a hlavně: trempske osady byly ostrovy svobody a trempové měli šaty a vlasy, které se Karkulemu nelíbily. Čundráci prchali nocí, do skal se za nimi policie neodvažovala, tma a skalní srázy poskytlý milosrdnou ochranu.

Ale přesto se mně zdá, že za těchto bohatýrských časů byla tato zvláštní symbioza trempům prospěšná. Tak jako - říkají Eskymáci - *vlci jsou nejlepšími pastýři sobů*, protože slabé a nemocné zlikvidují a zdravé a silné neudolají, tak i uniformovaní strážci pořádku byli nejlepšími pastýři trempů, oněch psanců Zadní země, kteří museli být pořád ve střehu, protože věděli, že v lesích a roklích tohoto divokého pohraničí neustále přestupují mnoho, často jim i neznámých nařízení a zákazů.

Vydrželi jen ti nejzdatnější, kteří svá přístřeší z kamenných dob udržovali čistá a dobře ukrytá.

- Míla Nevrlý -
(Chvály Zadní země)

Nemusíte kamarádi a kamarádky plakat...

...že jste prosvihli výstavu v Galerii Rampa (viz následující příspěvek). Podle nejnovějších zpráv, budou mít trampové výstavní prostor zajištěn a to v - pro trampy jistě proslulém - Českolipském muzeu. A je jistě příznačné, že

tento prostor je v bývalé městské šatlavě:). Samozřejmě výstava není jen o trampech, ale o využívání pískovcových jeskyní a převisů od pravěku až po současnost.

Jsme zvědavý, jak budou trampové prezentováni, protože jestli je pravda, že výstavu dělá Mgr. Vladimír Peša a tím pádem i jeho věrný druh (stále bez titulu) Petr Jenč, tak to bude jistě zajímavé..

Jinak s trampskými výstavami se protrhl pytel - ve spolupráci s Národním muzeem vzniká stálé trampská expozice, která bude umístěna v prostorách Národního muzea. Ve čtvrtek 2. prosince byla v Letohrádku Kinských otevřena výstava „Nové pověsti české – folklor atomového věku“ a trampingu zde patří významné místo, vystaveny jsou například osadní vlajky, staré cancáky a fotografie, trampské časopisy a samizdaty, zvadla nebo dokonce i jeden z opravdových Hagenových gongů.

Rovněž Národní galerie na příští rok připravuje trampskou expozici a to sám její boss profesor Knížák. Stálá trampská expozice je i v Regionální muzeum v Jílovém u Prahy a vznik Trampského muzea plánují i kamarádi v Horním Jelení.

- M -

Nebud' sraB, bud' tramp!

Zaujali nás billboardy s trampskou tematikou a nápisem **KONEC TRAMPINGU V ČECHÁCH? Nebud' sraB, bud' tramp!**, které se objevily v ulicích Ústí nad Labem. Fotku jednoho u nich, ve kterém stojí tramp a hledí do zakázané 1. zóny Národního parku České Švýcarsko přetiskujeme.

Autorkou těchto billboardů (bylo jich několik druhů) byla Michaela Spružinová v rámci stejnojmenného projektu Nebud' sraB, bud' tramp!

Chceš dostávat VITAMÍN KŘ! až domů?

Není problém. Nemůžeš si ho sice předplatit, protože si na předplatné nehrajeme, ale když nám na redakční mail vitamin.kr@volny.cz napíšeš, že ho chceš dostávat v elektronické podobě, tak je vše vyřešeno a bude ti poslán, hned jak vyjde.

Pokud si ho chceš sám vytisknout, tak více najdeš [na straně 15](#).

„Kluge“ využil chvilkové psychické indispozice Jamese Bonda a během okamžiku zbaběle zmizel velkými kroky ve tmě, nechaje své posluhovače v rukou našich vítězů.

Dlouholetý speciální výcvik agenta 007 nenechal Jamese na holičkách a když se po slabých dvou hodinách probral z ustrnutí, zeptal se tiše Kapitána Klose, který si mezitím na zbytku stále planoucí pochodně uvařil velmi časnou snídani, o kterou obral nebohé protivníky výměnou za povolení k odplazení, na jeho totožnost. Klos kontroval stejnou otázkou, neboť jeho devátý smysl rozvědčíka mu říkal, že by to měl vědět a že odpověď bude stát za to. Moc dobře si všiml perfektně provedené Plíživé rosníčky. Jeho samotného ji naučili aboriginští domorodí instruktoři v tělocvičně moskevské Lomonosovy univerzity.

„Máte pravdu pane,“ připustil James, „jste můj zachránce. Jmenuji se Bond. James Bond. A vy?“ Kapitán Klos civěl tupě před sebe a žvýkaje kus ukořistěného veganského sýra zvaného tofu jen tiše povzdychl a taktéž se přestavil.

James Bond si pomalu sedl vedle Klose, civěl tupě před sebe, žvýkaje při tom kus veganského sýra tofu, který mu podvědomě Klos nabídl.

Možná to vyzní jako nejapná veganská reklama firmy Dudlík hamity s.r.o., ale právě tento kousek naprosto nechutného žvance způsobil, že agent 007 i sovětský rozvědčík si uvědomili, dělíce se o potravu jako staří spolubojovníci po mnoha společných bitvách (což je tak trochu i pravda, oba v těch bitvách bojovali...), že na zabití toho druhého je času dost a že by nebylo od věci využít služeb nepřítele.

Dožvýkáno a dojednáno. Ne slovy, ale tím úžasným souzněním vlastním všem mužům dlouhých plášťů a skrytých dýk, kteří znají kanály všech větších velkoměst světa a nosí v hlavě telefonní čísla na většinu teroristů a bojovníků za svobodu.

Kapitán Klos povstal. Povstal i James Bond a pak, pomalu, vědomi si historického okamžiku ve vztazích mezi oběma velmocemi, si podali ruce na důkaz svého ujednání.

Ano!

Již vědí kdo je jejich skutečný nepřítel!

Bylo již světlo a krásná krajina pískovcových skal ničím nepřipomínala dramatické prostředí předešlé noci.

James Bond společně s Kapitánem Klosem pokračovali v postupu napříč operačním prostorem Český ráj a plížíce se opatrně podél pískovcové stěny narazili na převis nesoucí známky osídlení, pokud se tak dalo říkat ohništi s lavičkami kolem a malému místu určenému ke spaní vystlanému suchým listím. Místo bylo očividně dlouho nenavštívené a jak devátý smysl rozvědčíka Kapitána Klose, tak pachový detektor v hodinkách Jamese Bonda vyhodnotily toto místo jako bezpečné k odpočinku před dalším zrychleným přesunem.

„Podívej Jamesi, je tady jakási kniha,“ pronesl překvapeně Klos, držící v ruce sešit ukrytý v kožených deskách. „To je kempovka, seznámil jsem se s tím během pobytu mezi Roverskými patrioty. Jde o komunikační prostředek mezi trampy, přesněji mezi jejich jednotlivými přepadovými komandy. Bohužel jde však o šifrovaná sdělení, která jsou pro nepoučeného člověka nepochopitelná. Ukaž mi ji. Díky. Podívej, třeba tento vzkaz!“

Ahoj kamarádi.

Pátek - chcalo. Sobota - chcalo moc. Nejsmutnější den trampa - chcalo ráno, ale při balení na cestu zpět se konečně ukázal pučejeř. Pajdovi stokrát díky a suchou stezku všem. Tramping je stav duše! Nenechme si ji vypustit! Antiochranářské ventilký k dostání v každém slušném ventilkářství!

Oba zkušení agenti chvilku přemýšleli nad významem tohoto sdělení, ale pak jen shodně zakroutili hlavou. James vyndal ze svých hodinek dvě samoohřívací výživné kapsle, podělil se s Klosem a jal se pokoušet o spojení s centrálou CIA. Ze série neúspěšných pokusů ho vyrušil Klosův hlas.

„Jamesi, ty jsi mezi těmi trampy byl, co to je za lidi?“

„No.., myslím, že jde o bojové hnutí s neznámými ideály, neznámými cíly a neznámým zbrojním potenciálem, i když jsem přesvědčen, že jsou vlastníky nelegálního raketového systému Patriot. Jen pro to zatím nemám důkazy.“

„Každopádně s nimi, anebo alespoň s některými z nich, jsme zrovna na jedné straně barikády.

Jen nevím, jestli mě to má těšit," otrásl se James Bond při vzpomínce na svůj nedávný neúspěšný pokus prohledat supermaxibatoh šéfa Roverských patriotů.

Do ticha se ozýval jen šustot obracených listů kempovky.

„Ty Jamesi, co děláte potom, když pohrbíte své protivníky do masových hrobů?“ pokračoval ve svém vyzvídání Kapitán Klos.

„Ale Klosti, my jsme svobodný demokratický stát, za námi masové hroby nezůstávají... No dobře, občas jo, ale jen občas. Při obraně demokracie nemůžeš být vždy demokrat, to snad každý chápe.“

„No a co děláte potom, Jamesi?“

„Snažíme se to maximálně utajit a když je novináři vyštourají a nenechají se uplatit, tak to házíme na teroristy, proč se ptáš. Co s nimi děláte vy?“

„Totéž,“ odpověděl suše Kapitán Klos „Ale co vím určitě, ani za Stalina se na masové hroby neskládaly oslavné básně.“

Do mozku Jamese Bonda konečně pronikl divný tón v hlase Kapitána Klose, přestal se věnovat pokusům o spojení s centrálou CIA, zasunul anténu zpět do hodinek a tázavě se zahleděl na Klose, který beze slova vyndal z kempovky, kterou si doposavad pečlivě prohlížel, útlou a pomačkanou brožurku a začal tiše číst.

Zpráva o nálezu hromadného hrobu

Tahle zpráva není dobrá

ale ani špatná

vrstva ochránců

vrstva vápna

vrstva ochránců

vrstva vápna.

Nikde ani stopa -

-jenom na špičku

někdo položil zelenou větvíčku.

Klos pomalu položil brožurku zpět do kempovky a suše dodal: „Jde o vítěznou báseň z jejich literární soutěže.“

„Crazy country,“ odplivl si po chvilce ticha agent 007. „Zlatej Afghánistán. V talibanské pevnosti Tora Bora to bylo sice drsný, ale...“ James Bond se zarazil uprostřed věty. „Usáma bin Ládín! Klosti, ne nacistická bestie Kluge, ale Usáma bin Ládín je ten muž v bílém špinavém tričku, co mě chtěl obětovat tomu jejich sedimentu! On mluví jeho hlasem, to není náhoda!!! Kdo ví, jaká zvěrstva se v tomto operačním sektoru po nocích dějí. To bych pak chápal ty trampy i jejich oslavy masových hrobů jejich protivníků.“

James Bond při posledních slovech vzrušeně procházel pod převisem.

„Klosti, to má logiku. My ho naháníme v Afghanistanu mezi Paštúny a on se zatím schovává ve středu Evropy i se svými mudžahedíny. Nazvali se Ochranou přírody, a proto jim tady projde kdejaké zvěrstvo, které provedou. Jak rafinované,“ uznale zhodnotil agent 007.

Kapitán Klos dál seděl s kempovou na klíně a pochybovačně zakroutil hlavou.

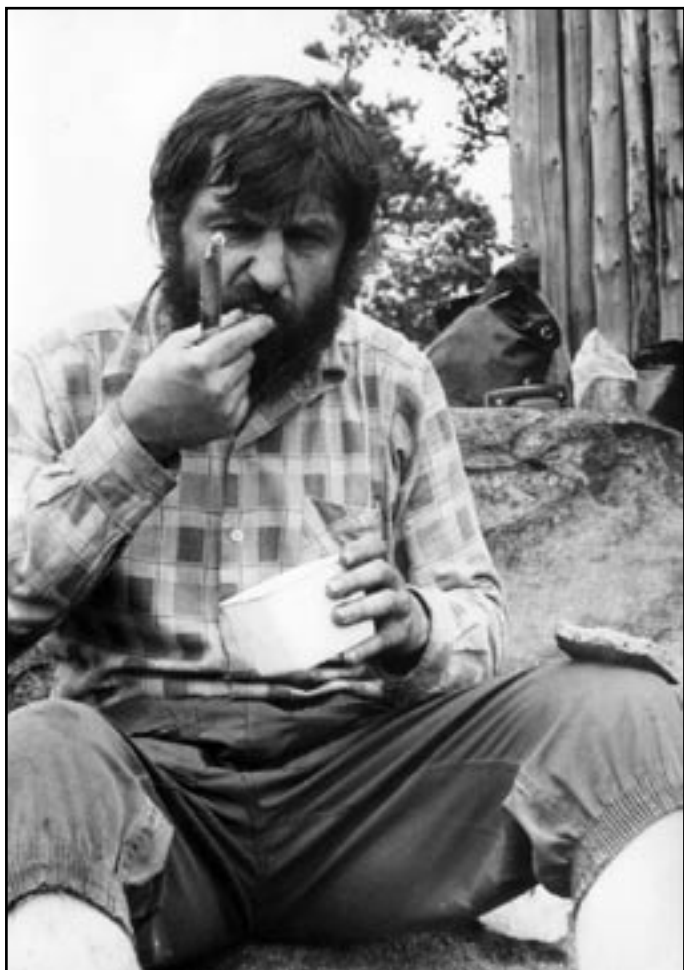
„Asi nemáš pravdu Jamesi. Já jsem přesvědčen, že jde o nacistickou bestii Klugeho, ačkoliv znova opakuji, že jsem ho naposledy viděl v květnu 1945, kdy se při osvobození Mnichova Hradiště propadl do tamní ledárny, kde musel chycpnout chladem. Ale jak my Rusové říkáme - neřád se nedá. Je proto dost možné, že Kluge pád do ledárny přežil a pod názvem Ochrana přírody organizuje jednotku fanatických mladých Wehrwolfů a pomalu s nimi vytváří vlastní území pro vznik další Říše a překáží mu ti trampové. Proto ten boj s nimi.“

Pokračování v dalším čísle Vitamínu KŘ!

- Pro Vitamín KŘ! dodává přímo z terénu náš zvláštní válečný zpravodaj -

Bourání letitých a zavedených kempu je hnusné

Rozhovor s Mílou Nevrlým – Náčelníkem o Zadní zemi

Svačinka na Rudolfově kameni v červnu 1984

Pravým skalním sedmispáčem je pestrý plch zahradní. I jeden trempský kemp je pojmenován po jeho latinském názvu Eliomys quercinus – Camp Elio. Vysoko nad ohništěm tam na skále visí březová placka s barevnou kresbou krásného a vzácného zvířete. Myslím, že v Čechách žije nejhojněji právě v Zadní zemi. Mistrně leze po hladkých skalních stěnách, po stropech převisů a trempských přístěnků. Visí-li ze stropu pytlík s ovesnými vločkami, plch k němu akrobaticky sešplhá po provázku jako cirkusový umělec, šetrně vykouše nevelký otvor, vločky mu chutnají. Trempové mají přesto zahradní plchy rádi, píší o nich i zápisy do umaštěných, ohněm začernalých kronik, zastrčených do skalních štěrbin. Při odchodu jim nechávají i patky chleba na zlé plší časy, aby jim ti noční strážci trempských kempů zůstali věrni.

(Chvály Zadní země)

Tolik krátká ukázka z knihy, jejímž jsi autorem a podle které velké množství trampů i pískomilů začalo nazývat České Švýcarsko ZADNÍ ZEMÍ. Jak jsi přišel na ten romantický a zároveň tajemný název a jaký je to pocit, být novodobým kmotrem tak krásného kraje?

Nemyslel jsem, že se ten název tak ujme, ale těší mě to. Asi mě to jméno jednou prostě napadlo a zdálo se mi přiléhavé. Romantické vysvětlení si můžeš přečíst na str. 27 vydání Vestri (ve vydání Fons na str. 9) Chvál Zadní země. Nebo můžeš – pro ty, kdo tu knihu nemají – těch deset řádek opsat do Vitamínu KŘ! Možná, že v podvědomí jsem měl při tom i názvy jediných dvou obcí na březích skalní řeky Křinice v nitru té země, Zadních Doubic a Zadních Jetřichovic. Obě po válce zmizely ze světa, propadly se do zapomnění. K plší ukázce, kterou jsi zvolil na úvod, ti mohu ještě s potěšením napsat, že někdo na Správě CHKO Labské pískovce si (možná) přečetl i moji větu, že „*plch je totemovým zvířetem Zadní země, měl by být v jejím znaku*“ a nechal Petru Nesvadbovi namalovat okrouhlou samolepku s tím krásným zvířetem. Kdybys chtěl, určitě by ti ji tramp Kódl, který je odborným zaměstnancem té bohulibé organizace, rád poslal.

S Vitamínem pošlu Kódlovi i prosbu o tu samolepku, plši jsou moje oblíbená zvířátka. Zvědavě se tě však zeptám, kdy přišlo tvé první hlubší seznámení se Zadní zemí? Takové to klasické a žíznlivé seznámení...

První „mělčí, nežíznlivé“ seznámení bylo v roce 1958 při jakési ochranné exkurzi, byl jsem tehdy dobrovolným okresním konzervátorem státní ochrany přírody. Pak osmnáct let nic. Květen 1976 jsem strávil na měsíčním vojenském cvičení v kasárnách či jakémsi armádním skladu, ve Vlčí Hoře. Z té doby si pamatuji, jak vypadá údolí Vlčího potoka a Křinice a jak chutná pivo Kapitán. Od příštího roku jsem tam začal do Labských pískovců jezdit ale pravidelně. Deník prozradil, že od prvních tehdejších čtyř návštěv za rok jsem se dostal až k deseti „pobytům“ v roce 1983; toho roku jsem v Zadní zemi prožil

celkem 34 dny. Nejraději jsem se skalami a roklemi plahočil sám, ale často jsem tam vodil i tomíky – starší kluky a holky z bývalých libereckých skautských oddílů, dnes by se řeklo rovery. Jezdili jsme „na divoko“, kam jsme došli, tam jsme se vyspali, škodu jsme neudělali. Jednou nás zadarmo povozil saský převozník na Obere Schleuse, horní zdrži na Křinici. Teď už tam ale dlouhé roky nejezdím. Vymlouvám se na svoji coxarthrózu (není u nás horší terén pro zničené a uchozené kyčle než Zadní země, ale v podstatě se bojím toho, že už bych možná ten kraj nenašel tak liduprázdný a opuštěný, jako býval kdysi. Takže si místo toho jen občas rozložím na kolena svoji dávnou „archivní“ mapu Zadní země (podobně jako když staříček šerif Askalony „pistole choval na klíně a broukal si v temnotách“) a vzpomenu na dávné noclehy u ohňů ve skalách mezi Křinicí a Kamenicí.

Tvoje kniha Chvály Zadní země vyšla v roce 1995 ve skautské edici FONS se sto let starými kresbami a v roce 2002 v nakladatelství Vestri jako zdařile udělaná kniha s barevnými fotografiemi Vladimíra Širla. Neuvažuješ o novém a třeba i doplněném vydání?

Zatím to není nutné. Jak je to se skautským vydáním nevím, asi je dávno rozebráno. Vydání s fotografiemi bylo prodáno rychle a tak Vestri vydalo dotisk. Myslím, že paní nakladatelka z něj má ještě tak sto, možná dvě stě výtisků, takže další vydání může být teprve až po jejich doprodeji, ale spíš již asi ne. Také nevím, co bych do dalšího vydání ještě doplňoval; vždyť dnes (a zvláště po vyčlenění národního parku České Švýcarsko z bývalé CHKO Labské pískovce) vychází o tom kraji takové množství publikací, drobných i větších, že by bylo zbytečné k nim cokoli dalšího přičiňovat.

Chvály Zadní země obsahují i „pověst“ o policajtu Karkulem (str. 3 tohoto čísla Vitamínu KŘ!), který do roku 1989 pronásledoval ve skalách trampy. Já mám pocit, že se nic nezměnilo, jen placaté čepice soudruhů vystřídaly placaté odznaky ochranářů; argumentace však zůstala stejná – zakázáno, škodíte, váš občanský průkaz... Stejně jako se i tehdy narazilo na rozumného soudruha příslušníka, tak i dnes se narazí na rozumného pana ochranáře. Nelze je všechny házet do jednoho pytle, ale jak na tebe působí dnešní pronásledování trampů v NP České Švýcarsko a ničení

jejich kempů; jde i o, v tvé knize zmiňované, Elio, Memento mori, Janovu zátoku a další. Je to smysluplná ochrana přírody? Není to pronásledování lidí, kteří by mohli být právě NP ku prospěchu svým kladným vztahem k tomuto kraji?

Změnilo se velice mnoho, alespoň pro mne. Hledět do tváře možná naivního, možná trochu zakomplexovaného a proto veledůležitého ochranáře, který je téměř bez pravomocí, je mi milejší než s bezmocným vztekem se dívat na bohorovnou komunistickou policajtskou tlamu s pistolí u boku, se kterou se nelze domluvit. Pravda ale je, že s nynějšími ochranáři nemám téměř žádné osobní zkušenosti. Nevím vlastně, jak vypadá dnešní „pronásledování lidí“ v Českém Švýcarsku. Bourání letitých a zavedených kempů je ovšem hnusné, vždyť trampové vytvořili v tomto kraji za dlouhá desetiletí svéráznou subkulturu a jednou bude možná správa národního parku jejich kempy sama pracně obnovovat, lákat návštěvníky do „trampského skanzenu“ a najímat trampy, aby v něm hráli na kytary a zalamovali čumilům palce. Ochránáři, na které jsem narazil, byli slušní a vstřícní, alespoň vůči mně, starci, ale také je již nijak neprovokuji. Dřív to bývalo jiné, chodil jsem, a to nejen v Zadní zemi, kudy jsem chtěl a nocoval, kde se mi zachtělo, šlo jen o to, být opatrný jako rys, to tiché plaché zvíře. Jsem přesvědčen, že většina trampů, kteří chodili nebo dosud chodí do Labských pískovců jsou možná jejich niternějšími a opravdovějšími ochránci než ti papíroví, státní, a že by právě národního parku mělo stát za to (pokud to již někdo neučinil?) se pokusit se s trampy domluvit. Jak by taková spolupráce měla konkrétně vypadat, ale nevím. Na horských kolech – pro přírodu pískovců zhoubných – většina trampů asi nejezdí a s ničením hypotetických archeologických nalezišť to také nebude tak zlé; stačila by přátelská instruktáž a trampové by mohli dát ložirovat a hrát se u malého ohně pod převisy z turonských pískovců, aniž by ničili to, co tam možná zanechali (a možná také ne) jejich mezo či neolitických předchůdci. Myslím, že právě ohně, resp. požár, je největším letním problémem Zadní země. Viděl jsem kdysi, jak se mohutná hasičská auta pokoušela projet po úzké cestě Hřebčí roklí k Černé bráně i to, co po jejich pokusu zbylo, a nebyl to pěkný pohled. Nicméně národní parky mají svoje předpisy a ty by měly platit pro každého, padni komu padni. Slyšel jsem, že v Yellowstonském národním parku se také nedají pálit vatry všude, ale nevím, nebyl jsem tam.

Na začátku rozhovoru jsi mluvil o plchovi – totemovém zvířeti Zadní země. Pamatuji si, že těchto zvířátek byly plné trampské kempy, až jsme jídlo raději zavěšovali a v neděli před odchodem jim drobili zbytky chleba. Celý minulý týden jsme křížem krážem – občas skoro jako psanci – procházeli Zadní zemí a ke konci vandru si uvědomili, že jsme pod žádným převisem žádného plcha nepotkali a večer u ohně jsme dlouho řešili, jestli náhodou plši netvořili s trampy symbiózu a po jejich vyhnání nezmizeli i oni. Poslední noc jsme spali na trampském kempu mimo národní park i chráněnou krajinnou oblast a jen jsme si sedli a rozdělali oheň, hned kolem nás začal jeden plch šmejdít a byl za to po zásluze odměněn. Nechci ochráncům nasazovat psí hlavu a obviňovat je ze zmizení všeho hezkého v Zadní zemi, ale nemohu se zbavit pocitu, že tu jakási souvislost je, a že s trampy odešel zpod skalních převisů i jejich symbol. Jsi přírodovědec, člověk znalý, a tak se ptám: je to možné? Nebo jde jen o náš pocit, blízký křivdě?

Obávám se, že tohle se ti asi nepodaří pracovníkům národního parku přišít. Plši byli v pískovcích vždy spíš nehojní, alespoň ti strakatí plši zahradní. Třeba jste jen první noci v Zadní zemi tvrději spali (zásoby C_2H_5OH dosud nedošly) nebo šli spát letos dřív plši (spí sedm měsíců, někdy již od září). Třeba si také nestačili ještě mezi sebou říci, že do kraje znovu zavítali po dlouhé době trampové, ti laskaví nosiči tvrdého chleba. Myslím ale, že v Zadní zemi plši obstojí i bez zbytků trampské potravy; daří se jim tady dobře i tak už od pliocénu. Je nepravděpodobné, že se plši rozhodli opustit Zadní zemi na protest proti tomu, jak správa národního parku zachází s trampy, tak, jak to kdysi udělaly po bitvě na Bílé hoře všechny pohádkové bytosti Jizerských hor. Když musel ze země uprchnout z frýdlantského zámku před císařovým hněvem hrabě z Redernu, odešli s ním tehdy do ciziny i všichni horští skřítkové, víly, diví i noční lovci, divoženky i jedloví mužíčci a při odchodu volali: „Nespatří nás více česká země, dokud nepovládne opět Redernovo

Původní podoba campu Elio před zničením

plémě!" (podrobněji Kniha o Jizerských horách, kapitola „O pohádkových bytostech“ Jizerských hor). Bylo by mě líto, kdybych viděl, jak plačící zástup plchů, velkých, lesních, lískových i těch zahradních smutně odchází Černou bránou do ciziny. Kdyby ale při tom volali: „Nespatří nás více Zadní země, dokud nepovládne opět Karkuleho plémě!" tak by si to u mě ti krásní noční tvorové velice, ale opravdu velice, pohoršili. Ale věřím, že se toho nedožiju, že tohle mně moji plši neudělají.

Dnes se používá termín „kultovní kniha“ na kdejakou ptákovinu, ale v případě Chvál Zadní země, Karpatských her a Knihy o Jizerských horách, jde o nejpresnější označení jejich významu pro tisíce lidí a mnohé citace v článcích z těchto míst, zápisů v cancácích, kempovkách, se těmito knihami někdy až zaklínají. Dále jsi autorem knih Nejkrásnější sbírka, Zašlá chuť morušek, Kryštofovo Údolí-putování časem a krajinou, Podivuhodné chvíle se Sluneční písní. Tvé povídky, příběhy z cest, vyšly ve sbírkách Bílý pavouk a Větrné toulání. Napsal jsi stovky článků do těžko zjistitelného množství časopisů a novin. Jak jsi to všechno stihnul, když v jedné ze svých knih o sobě prohlašuješ, že jsi mistr světa v lenošení?

Jednak jsem už kopuleť a na sedmasedmdesát roků to zase není tak moc knih ani článků a hlavně mám měkké srdce a když po mně někdo něco chce, tak mu to nakonec po kratším či delším vytáčení napíšu. Tak vlastně vznikly snad všechny tituly, které jsi uvedl. Sám od sebe, bez cizího nápadu a přemlouvání, jsem napsal jen *Cestovní zprávu čarodějova učně* o mém putování s fotografem hmyzu Marcellem Safírem po Slovensku v roce 1966 a z jedné liberecké nadace jsem v roce 1997 vymámil peníze na mapu Ještědského hřbetu 1:25 000, kterou se mi chtělo udělat pro ty krásné hory, které dosud žádnou mapu neměly. To ostatní se „událo“ většinou jen z popudu někoho jiného. *Nejkrásnější sbírku* jsem psal původně na objednávku časopisu Junák každých čtrnáct dní po tři roky. *A Karpatské hry?* Leoš Kukačka po mně vlastně chtěl, abych napsal turistického průvodce jednoho rumunského pohoří. Do toho se mi nechtělo a tak jsem v nejvyšší nouzi krátce popsal v roce 1982 pětatřicet pohoří, kterými jsem v Rumunsku prošel a doplnil to několika poutnickými hrami. A byl pokoj. Kdysi mě požádal fotograf Jirka Bruník, abych otextoval jeho krásné snímky Krkonoš. Z knihy ale z nějakých důvodů sešlo a tak moje texty vyšly samostatně pod názvem *Zašlá chuť morušek*. A kdybych před čtyřiceti lety nepotkal náhodou v tramvaji tehdejšího ředitele Severočeského nakladatelství a na jeho otázku: „na čem zrovna pracujete?“ jsem ze studu (nepracoval jsem na ničem) neodpověděl, že na *Knize o Jizerských horách*, asi by teď žádná kniha o těch horách nebyla. Dějiny *Kryštofova Údolí* vznikly na přímou objednávku tamního Obecního úřadu, stejně jako *Podivuhodné chvíle se Sluneční písní* na žádost libereckého měsíčníku Obrázek. Nejvíce ale prudil Miloš Zapletal. Tomu jsem od roku 1968 pomáhal vést skautský a později turistický oddíl mládeže. To mu ale nestačilo a ještě ze mne páčil texty pro skautské a dětské časopisy. Šest z těchto povídek pak souborně napřed přepsal a „vydal“ roku 2002 Josef Porsch-Ablakela, pak vyšly i v Avalonu v roce 2004 a o rok později i ve *Větrném toulání*, které vydali pražští skauti. Nakonec jsem si nechal *Chvály Zadní země*. V roce 1995 ze mne naléhavě máмили nějaký text pražští roveři. Abych měl od nich pokoj, shromáždil jsem a dal do „literární podoby“ svoje (tehdy již letité) deníkové postřehy a poznámky z toulek po labských pískovcích. Původně jsem myslel, že je jednou použiji pro velkou knihu o Českém Švýcarsku, kterou jsme s Karlem

Steinem chtěli napsat. Pak se ale ukázalo, že z toho asi nic nebude a tak jsem se za sebe vyrovnal se Zadní zemí jejími „chválami“ a mám pokoj v duši. Vlastně později jsem ještě napsal, na žádost Pavla Děčka Vinkláta, historii dvanácti nejznámějších pomníčků a příběhů Zadní země a on je pak v roce 1996 celý rok otiskoval v prvním ročníku měsíčníku Jizerské a Lužické hory, který tehdy vydával. A to je všechno. Asi tušíš, že jsem u téhle otázky trochu nadsazoval, ale jen málo. Zhruba takhle to všechno bylo.

Ano, při povrchním vnímání téhle odpovědi by se mohlo říci, že „ten Nevrlý k tomu ke všemu přišel jako slepý k houslím“, ale naše čtenáře asi nemusíš přesvědčovat o tom, že to nebyla až taková sranda, neboť je znát, že za tvými knihami je velký kus poctivé práce. A tak mě napadá, že kdybychom se domluvili s Děčkem (a on jistě nebude proti), tak bychom mohli převzít z jeho měsíčníku tvé dvanáctidílné vyprávění o pomníčcích Zadní země, které by jistě mnoho čtenářů Vitamínu uvítalo, neboť to je už 14 let, co bylo v časopise Jizerské a Lužické hory zveřejněno a málokdo je zná. Nevadilo by ti to?

Ani v nejmenším. Podklady k jejich historiím jsem získal od Karla Steina a bylo to z mé strany takové poslední rozloučení s Knihou o Zadní zemi, která nikdy nevznikla a už nevznikne. I obrázky jsou k nim hezké, nakreslil je tehdy Petr „Ferdyš“ Polda.

V dalších ročnících Jizerských a Lužických hor pokračoval v psaní o pomníčcích Zadní země již zmiňovaný Karel Stein – Kódl z T.O. Red River. Tyto články vydalo později nakladatelství Vestří v knize zvané Pomníčky Lužických hor a Českého Švýcarska. Jaký dojem v tobě tato kniha zanechala?

Tu knihu jsem napřed četl v německé podobě, Karel ji napřed vydal „u sousedů“ a věnoval mi ji. Pak přemluvil svoji varnsdorfská spolužačku Alenu, která si mezitím zařídila v Liberci nakladatelství Vestří, aby nevydávala jen moje knihy, ale aby „naložila“ také jeho. A tak Karlovy pomníčky vyšly v roce 2005 i česky. Je to velice pěkná knížka, má sto dvacet stran a třicet kapitol, desítky ilustrací. Kniha je doplněna i poznámkovým aparátem, citací literárních pramenů, dobovou mapou na předsádkách, radost pohledět. Karel má

k Zadní zemi hluboký, niterný vztah a zajímá se o její dějiny již dlouhá desetiletí. Asi nikdo o nich neví víc než on. Škoda, že ta kniha je už rozebraná.

Které místo máš v Zadní zemi nejraději? A protože Zadní země je i zemí tajemnou, kterou její část považuješ za nejtajemnější?

Měl jsem tam rád víc míst; čím blíže ke Křinici a čím divočejší a neschůdnější rokliny, tím ta místa byla lepší a tím i - tajemnější. Nejčastěji jsem nocoval v kraji mezi Růžovou zahradou na jihu a Ochsengrundem, Volským dolem na severu, Stülpnerovou poustevnou na východě a ústím Trögelsgrundu do Křinice na západě; v bočním údolí Sněžné rokle jsem měl přewis Elio. Další krásná místa s Čapím kempem byla dál k západu, v Hohe Schluchte vysoko v severní části závěru Malého Kozího dolu a v protějšcích Pařezových roklích. Ale prochodil jsem za ty dlouhé roky celou Zadní zemi po obou labských březích.

A když už jsem se v předchozí otázce dotknul toho tajemna, stalo se ti při tvých osamělých toulkách mezi skalami něco, co si těžko vysvětluješ, že je možné, aby se stalo?

Asi tě zklamu, ale myslím, že nic zvláštního, po čem by čtenářům Vitamínu KŘ! naskakovala husí kůže, se mi nepříhodovalo. Nepotkal jsem tam žádného skalního Hagena, který děsil a snad i hubil trampy v podzemí Českého krasu, ani Zadní zemi neprojížděl mrtvý pantograf, který za deštivých nocí kdysi bezhlesně jezdíval údolím Staré řeky. Mám ale schopnost vidět tajemství i obyčejných věcech. Noční soví zpěv, úplněk nad skalami a samota mě dokážou přenést do kamenných dob; objevená a po staletích odkrytá skalní „kapaci“ studánka mě zase umí zázračně spojit s dávno mrtvými dřevorubci a strouhači smůly. Stejně podivuhodné bylo, když jsem v Dianině rokli se Smolnou kapličkou objevil staletou borovici, zavětvenou až úplně k zemi, o které v předminulém století napsal na skalní stěnu té úzké strže anonymní básník a lovec tetřevů, že nahoře na skalách stojí zvláštní „sosna, jež k zemi kloní až své větve, by skryt byl lovec v holé skály světle“. Po této stránce je Zadní země ideálním krajem skrytých tajemství a zázraků.

Co bys přál Zadní zemi a s ní i všem trampům a pískomilům, kteří se i nadále hodlají toulat roklinami tohoto kraje?

Obě přání by měla asi být totožná a obě budou asi marná. Zadní země by měla zůstat co „nejzadnější“, bez lidí, lidských staveb a cest, zamklá, nenabízená a nevnucovaná hlučným turistům. Ti tiší, možná méně solventní a rozhazovační, ale o to ryzejší, si do ní najdou cestu sami. Stejně tiší a ohleduplní by měli být i trampové. Měli by se snažit nevidět v novodobých ochráncích chráněné krajinné oblasti Labské pískovce a národního parku České Švýcarsko své úhlavní nepřátele. Ochránáři by zase neměli být důležití jako nádražní holubi a měli by spíš uplatňovat svou intelektuální a nikoli represivní převahu nad trampy, aby ti neměli pocit, že jsou, jako v časech komunistických policajtů, „psanci Zadní země“. Všichni dohromady, turisté, trampové i ochránáři, by pak měli patřit do společné podčeledi pískomilů (latinsky *Gerbillinae*), neškodných přátelských tvorů, kteří milují krajiny, které stvořil písek, do kterého se před miliony let rozpadly dávné skály, a měli by se tím písečným krajem toulat společně. A trampské osady Zadní země by se mohly jmenovat podle latinských rodových jmen pískomilů, třeba T.O. *Gerbillus*, T.O. *Tatera*, T.O. *Taterillus*, T.O. *Meriones*. Treba by to obměkčilo okoralá srdce správců národního parku.

To by byla opravdu zajímavá inovace v trampských názvech, tak ti za ní děkuji, a vlastně nejen za ní, ale i za tvůj čas, který sis na náš rozhovor našel.

- Tony -

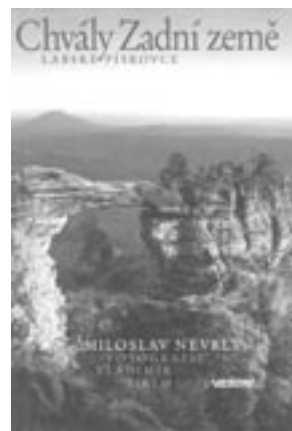
CHVÁLY ZADNÍ ZEMĚ

Labské pískovce

Jestliže bys měl zájem o tuto knihu Milý Nevrlého, kterou vydalo Nakladatelství VESTRI v roce 2002, tak podle aktuálních informací ještě výtisky jsou. Není jich moc, ale jsou.

U tohoto nakladatelství je k dostání i většina dalších knih, o kterých v předchozím rozhovoru padla řeč. A to i kniha Pomníčky Lužických hor a Českého Švýcarska od Kódl.

Více najdeš na <http://www.vestri.cz/knihy.html>

Po dohodě s Mílou Nevrlým (viz rozhovor), dále vydavatelem časopisu Jizerské a Lužické hory Děčkem a ilustrátorem Petrem Poldou, budeme v dalších Vitamínech KŘ přebírat Mílovo povídání o pomníčkách Zadní země. Je jich celkem dvanáct. Tento pomníček se nám podařilo najít hned na poprvé - heč.

- M -

POMNÍČKY ZADNÍ ZEMĚ - 1. DÍL

Pomníček Aloise Richtera

Nedaleko hráze Tiché soutěsky ústí zleva do řeky Kamenice opuštěná pískovcová rokle, zvaná Písečná, německy Sandgraben, kterou protéká i nevelký a čistý potok. Je to rokle, v níž je nejen Tkalcovská jeskyně (ta přijde mezi památkami Českého Švýcarska na řadu později), ale i osamělý kříž. Stojí v lese necelý kilometr nad ústím rokle do soutěsky a asi třicet metrů nad levým břehem potoka. Německý nápis hlásá, že zde zemřel 6. října 1900 svým služebním povinnostem věrný hajný Alois Richter ve věku 86 let. Nešlo ale, jak by bylo možno soudit z textu, o žádnou tragickou událost, ale starý hajný zde zemřel stářím po desetiletích služby, které se nedokázal úplně vzdát ani po odchodu do důchodu a v nemoci. Jeho životní příběh byl kdysi popsán ve starých děčínských novinách. Narodil se v r. 1814 v Janově čp. 10, kde také prožil celý život. Za prací musel ale chodit až do Saska, do Bad Schandau. V městečku, které leží na labském břehu pod Hřenskem pracoval naposled jako dozorce a hlídač na pile u firmy Hasse, prý velmi přísný, poctivý a odpovědný, čímž vzbuzoval nelibost svých méně dokonalých spolupracovníků. Roku 1858 na pile vznikl požár, údajně od transmise. První ho objevil Alois Richter, ale marně se jej pokoušel uhasit. Sám přitom téměř uhořel, vynesli jej v bezvědomí. Majitel pily ale svého hlídače obvinil nejen z nedbalosti, ale označil jej i jako žháře. Soud sice Aloise Richtera uznal jako nevinného a osvobodil jej, ale starého poctivce se obvinění nesmírně dotklo. Ještě v soudní síni po osvobozujícím výroku prohlásil v nepřeložitelné německé slovní hříčce: „Ich will die Schande nicht mehr sehen! Ich habe Schande genug erlebt!“, tedy „Nechci už Schandau ani vidět, ostudy jsem tam prožil dost.“ Schande znamená německy nejen ostudu, ale v místním dialektu i název pro Bad Schandau. A opravdu tam již nikdy v životě nevkočil. Zbytek života prožil v rodném Janově jako hajný a jeho zaměstnavatel mu na místě jeho smrti postavil v lese kříž. Ale ještě jedna památka zbyla nad Písečnou roklí na poctivého Richtera. Leží asi 200 metrů jihozápadně od jeho kříže ve stráni při lesní cestě z Hájenek do Janova. Je to bytelná lavička z pravoúhlých kamenných kvádrů asi metr dlouhých a půl metru širokých. Říká se jí Steinbank, kamenná lavice, a podle letopočtu a iniciál AR 1879 do ní vytesaných nepochybuje nikdo o tom, že toto odpočívadlo zřídil ve svém milovaném lese hajný Alois Richter jen nedaleko místa, kde o dvacet let později skonal.

- Miloslav Nevrlý -

Ilustrace: Petr Polda

Příběh jedné studánky v suchém kraji pískovcovém

Netřeba trampům pískomilům připomínat, jakou cenu má dobrá studánka uprostřed pískovců. Taková studánka je stále opečovávána a její případné poškození je následně zdrbnuto u mnohých táborových ohňů. Dodnes (skoro po 15ti letech) si na Zakšíň občas někdo zlostně uleví, když si vzpomene, jak si skauti umyli v tamní studánce kotlíky a věta, upřesňující časové rozhraní ve znění „to bylo tehdy, když studánka vyschla“ rovněž nebývá ojedinělou.

Proto byl pro nás docela šok, když byla traktorem rozježděna jedna prastará studánka v Zadní zemi s krásným jménem Žlutá voda.

Zajímalo nás, jak k něčemu tak brutálnímu vůbec mohlo dojít a námi oslovený znalec místních poměrů poslal v odpovědi tento mail:

Příkládám i fotky tý zničený studánky. Ta je kreslená i na starých mapách z devatenáctého století, kdy sloužila bývalý lovecký chatě na Bouřňáku. Pak srub vyhořel a ze studánky vzniklo napajedlo lesnických koní, protože šlo o jediný zdroj vody v tomhle koutu Švajcu. Pak kolem vzniklo pár kempů (Dračárna, Hnízdo, Slepíčárna...) a trempové ji vždycky upravovali a čistili po turistech (svého času kolem ní šla turistická značka). Pak kempy správa zrušila, a v létě 2008 se tu prohnala těžba dřeva. Z původní pěšiny, která se tu motala po staré lesní cestě mezi náletovými smrčky se stala svážnice s půl metru hlubokými koleji od traktorů. Pochopitelně, technika se propadala v mokřině a do vyjetých kolejí se stáhla voda. Studánka vyschla. Vrcholem úprav byla plastová trubka, kterou si položili do vykopané strouhy napříč cesty - ústí v jámě u studánky. Cesta je dneska už zase upravená, a je zní sterilní lesnická magistrála - naštěstí nevyasfaltovaná. Na dne studánky je trocha vlhkého písku a protože je prohráblá i skála pod ní, tak se sem voda už nikdy nevrátí. A to všechno na hranici první zóny, která jde po té cestě. Grrr! Pravda, že zpočátku jsem to považoval za práci NP, nebzučebnice protipartyzánskýho boje, kterou nám vtloukali na vojně do hlavy, si pamatuju, že nejefektivnějším způsobem, jak vyhnat partyzány

z lesa je, zničit zdroje pitné vody. A když jsme vloni v indiánský studánce pár set metrů odtud našli pod poklopem naházené zbytky nějaké mršiny, tak jsem si říkal, že by to mohla být cesta, jak odtud definitivně vyhnat trempy. Pak mi ale jeden člověk ze správy říkal, že to byla prostě jenom debilita člověka, kterého si na těžbu najala správa NP a kterému se před studánkou bořila technika. Člověk ze správy se v zásadě omlouval a bylo vidět, že ho to taky pěkně s...

Tolik citace.

To je hezké a povzbuzující, že ho to „pěkně s...“, ale nás by spíše zajímalo, jestli za tenhle průser byla udělena nějaká pokuta, a to nejen tomu debilovi, ale i pracovníkovi NP, který byl za dohled nad touto těžbou odpovědný!!!

Zakončeme to optimisticky

Trampové letos v září ze studánky odstranili původní pískovcovou desku z jejího dna, čímž ji snížili na novou okolní úroveň a vyčistili nánosy bahna. Při listopadové kontrole byla studánka plná vody. Snad bude plná i v době, kdy budou sucha, letos totiž věta klasikova o tom, že „Zadní země je suchý kraj“ nebyla zrovna příliš pravdivá.

Nechme se proto překvapit. Kdyby šel někdo kolem Žlutý vody a poslal nám mail, jak to s ní vypadá, budeme rádi. Díky.

Studánka Žlutá voda po nájezdu blbého traktoristy

Jak jsem hledal Luchsstein

Luchsstein, neboli Rysí kámen je ojedinělá památka NP Säsische Sweiz, která však leží doslova několik metrů od hranice ve Velkém Kozím dole a tím pádem taky hluboko v první zóně. Ze Zadních Jetřichovic mířím Lipovým dolem po cestě rozryté od harverstorů, což je v národním parku velmi běžný úkaz. Tady se naštěstí kácelo ve druhé zóně a jenom trochu – největší a zdravé smrky. S ušima nastraženými se malou roklinkou spouštím do I. zóny, když tu najednou vidím mezi stromy záblesk bílého trička: dva strážci. Obracím se a utíkám co mi síly stačí, za sebou slyším hlasy. Všude je vidět, kam se schovat? Nakonec zaléhám na menší vyvýšenině a tiše vychrchlávám plíce.

Vzápětí po pěšince vyběhl mladý strážce v kšiltovce (zdravím pana Lobotku ml.) a poklusává po cestách v okolí. „Nic,“ houkl na druhého staršího strážce a za tichého rozhovoru odkráčeli Lipovým dolem pryč. Jako indián se plížím znova do I. zóny, pro jistotu vedlejší roklí, mimo cestičky. Vybírám si nejhustší křoví a za chvíli mě jehličí píchá všude. Pomalým postupem, který připomínal spíš plížení plazení se dostávám k Luchssteinu a vychutnávám si pohled.

V roce 1743 zde Johann Gottfried Puttrich nastražil samostříl, kterým zabil rysa. Pan Puttrich byl královský hajný z Hinterhermsdorfu a rysa pak vytesal v životní velikosti do kamene spolu s nápisem sdělujícím jeho skutek světu. Dá se předpokládat, že za zabití rysa byl dobře odměněn, protože vrchnost považovala všechny dravce za škodnou a za skolené kusy vyplácela na svou dobu velké peníze.

O pár dní později se opět jako Geronimo kolem Luchssteinu plížím do Saska, je pod mrakem, v lese odpolední šero. Když tu náhle blesk! Na stromě bylo zavěšeno podivné zařízení s anténou, bleskem, objektivem a mnoha čidly. V I. zónách se zpravidla pohybují v menším stresu a něco podobného jsem neočekával. V mojí fantazii se okamžitě začaly odvíjet paranoidní představy o tom, jak někde v Německu startuje vrtulník a německá obdoba urny letí zajmout pašeráka nebo převaděče. Utíkám do Čech a plížím se směr Mezní louka na pivo za účelem uklidnění nervů. To, že to se svou paranoiou trochu přeháním mi došlo pod Ponovou loukou, kde jsem potkal asi 30 halasících Němců, jak táhnou z Mezní louky do Němec. Když jsem potom vyprávěl svoje zážitky kamarádům, tak jsem se dozvěděl, že

podivné zařízení na stromě má za úkol fotit rysy a ne převaděče. Okamžitě jsem si představil vědátory, jak se proklikávají fotkami a vidí jelena, divočáka, srnu, možná i toho rysa a najednou na ně vykoukne vyděšený Višňák.

Dobřej úlovek, ne?

- Višňák -

*Luchsstein – Rysí kámen ve Velkém Kozím dole.
Zde byl v roce 1743 skolen rys.*

Vytiskni si vlastní Vitamín KŘ!

Pokud máš pohodový přístup ke kopírce či tiskárně, tak ti rádi pošleme tiskové PDF Vitamínu KŘ!

Jeho velikost je do 10 mega a poslali bychom ti ho přes Úschovnu.

Reagujeme tímto na časté žádosti (hlavně po předchozím čísle) a tímto i děkujeme všem, kteří mají možnost vytisknout pár výtisků Vitamínu pro sebe, svoje kamarády a na rozhoz po kempech.

Už jsme se setkali s výtisky, které nebyly od nás a moc nás to potěšilo.

Hledáme roznašeče Vitamínu KŘ!

Jelikož není v našich silách Vitamíny KŘ! dát na všechny pískovcové kempy, tak uvítáme pomoc.

Pokud máš zájem nám pomoci, tak nám na redakční mail napiš, na který flek bys výtisky dával a určitě se dohodneme a budeme ti je posílat poštou

Šaunštejn

Skalní hrad Šauenštejn (též Šaunštejn) stával na úzkém skalním bradle nedaleko odbočky České cesty, vedoucí přes Vysokou Lípu na Hřensko. Původní jméno bylo po zániku hradu nadlouho zapomenuto a lokalita byla označována jako Loupežnický zámek; a to až do roku 1893, kdy G. Pilk našel v drážďanském státním archivu listinu obsahující původní jméno hradu a s A. Paudlerem z České Lípy potom dokázali společně rekonstruovat jeho dějiny na základě dalších historických pramenů, především lužických smolných knih. Výklad jména je v současné době chápán dvěma způsoby: podle historiků Hebera či Sommera jméno vycházelo z umístění hradu na mohutném, osamoceně stojícím pískovcovém skalisku, vzbuzujícím obdiv; druhou možností je vyložit první část názvu „schouwe“ jako „pátrat“, z čehož někteří badatelé vyvozují strážní funkci s možností signalizovat obchodní výpravy ohněm na vrcholu jižní skály – je odtud za terénní vlnou viditelný vrchol nedalekého hradu Falkenštejna. I z důvodu krásného rozhledu do okolí stojí za to zdolat žebříky, vedoucí na horní plošinu hradu – otevře se vám nádherný pohled na Koliště, Růžovský vrch, Vysokou Lípu se Zámeckým vrchem a na západě k údolí Labe a na vzdálené Zirkelstein a Tschirnstein v Saském Švýcarsku.

Hrad zřejmě vznikl na konci 14. století, jak naznačuje nedávný nález středověkého pečetidla kamenického měšťana Mikuláše, datovaný do let 1380-1390. Někteří odborníci však zpochybňují jeho dataci i souvislost s historií založení hradu v tomto období.

První písemná zmínka v historických pramenech spojovaná s existencí hradu pochází totiž až z roku 1413, kdy sem byl vyslán ze Saska zvěd s úkolem zjistit, zda se na hradě nepřipravuje vojenská akce přes hranice. Za nepokojných časů vartenberských válek byl Šauenštejn nesporně významným sídlem a jedním z hlavních ohnisek nepokojů v oblasti, mnoho informací je přesto stále nejasných. Roku 1431 je doloženo neúspěšné třítýdenní obléhání hradu saským vojskem (s účastí drážďanských střelců). Není však jisté, komu hrad v této době náležel – mohl zde stále ještě sídlit zástavní držitel Heník ze Skal, s nímž válčili Vartenberkové stejně jako i míšenští kurfiřti. Berkové z Dubé nedlouho poté nejspíše zastavili hrad Janovi z Vartenberka, jehož hejtman Hanušek se na Šauenštejně připomíná poprvé roku 1437. K roku 1446

jsou doložena jednání Albrechta Berky z Dubé o postoupení hradů Šauenštejna a Vildenštejna saským vévodům, k tomu však nakonec nedošlo i z toho důvodu, že Šauenštejn byl stále v držení vartenberské posádky. Dle zápisů ze smolných knih je také jasné, že odtud byly podnikány loupežné výpravy do širokého okolí: z roku 1433 je dochována zpráva o jakémsi Kweheuptovi z Lobendavy, lapkovi ze Šauenštejna; roku 1435 doznal Martin Weczke z Arnoltic, že byl dvakrát loupit se šauenštejnskou skupinou; roku 1437 půjčil purkrabí Hanušek koně na loupežnou výpravu Mikše Pancíře ze Smojna (sezením na hradě Sloupu) do Lužice a uloupené zboží bylo poté odvezeno do Vysoké Lípy a Sebnitz. Další obdobné zprávy se objevují až do roku 1443, kdy je zapsána výpověď blíže neznámého Hanse Wolfa, který loupil spolu s oddíly hejtmanů Hanuška a Kašpara Loptice ze Šarfenštejna, a také přiznání Nikla Koppila, zvaného Peczko, že ukradený dobytek odvedl na Šauenštejn, kde se ukrývali Děčínští.

Nepokoje a násilnosti Vartenberků ukončily až v průběhu roku 1444 dvě velké vojenské výpravy spojených vojsk Pražanů a lužického Šestiměstí, čítající dohromady více než 9000 mužů, při nichž byla vypálena řada vartenberských sídel i měst (Vrabinec, Stvolínky, Ronov, Česká Kamenice, Žandov) a obležen Děčín, což nakonec přimělo tísněné Vartenberky uzavřít mír. Bohužel je tato velkolepá výprava popsána v kronice lužického kronikáře Bereita i v dalších pramenech jen značně povrchně, takže není jasné, jaké byly osudy Šauenštejna v tomto bouřlivém období a zda byl obléhán či dobyt. V následujícím období byl ale velmi pravděpodobně opuštěn, neboť podle dostupných pramenů Vartenberkové využívali nadále již pouze hrady Šarfenštejn a Kamenici. Poslední zmínka o Šauenštejnu je k roku 1490 v zápisu kamenické knihy, do níž nechal Kryštof z Vartenberka zanést ustanovení

o cestách mezi lény Schawenstein a Lawben, samotný hrad byl však tehdy již opuštěný. Od té doby se také jeho jméno přestalo pozvolna používat a hrad začal být lidově nazýván Loupežnickým zámekem, k čemuž přispěly i události z dob třicetileté války, kdy se zde ukrývali lupiči a vojenští zběhové.

Skalní hrad Šauenštejn byl vybudován na nepřístupném izolovaném skalním suku, skládajícím se z několika pískovcových bloků; od výšiny na severozápadě je oddělen přirozenou rozsedlinou. Provozní objekty hradu ve funkci předhradí, vybudované ze dřeva, stávaly při patě skály, jak dokládají draže a kapsy po trámech na jižní a západní straně. Přístupová cesta vedla stejně jako v dnešní době právě při západním okraji terasy pod skálou, a dále od západní paty suku do příčné pukliny. V blízkosti vstupu je vytesána malá skalní světnička, není ale jisté, že pochází již ze středověku – v každém případě byla v novověku přinejmenším značně upravována. Vstupní puklina se strmými žebříky byla na řadě míst upravována přitesáním a je odtud přístupný i nevelký tesaný sklep, původně zřejmě sloužící jako úložiště pro zásoby, jehož podrobnější interpretaci rovněž brání novodobé razantní turistické úpravy. Puklina ústí na východní stranu suku, kde se dochovaly stopy po dřevěných veřejích původních dveří, uzavírajících průchod k dalšímu žebříku na horní plošinu. Ta nebyla ani zdaleka tak zajímavě a bohatě vybavena jako na jiných skalních hradech (Falkenstejn), navíc je terén pozměněn turistickými úpravami při stavbě kovovým můstků. Dochovalo se zde několik záseků a draží, dokládajících existenci dřevěných můstků a podsebití, na severovýchodním čele pak zbytky ohrazení.

Nacházela se zde také hlavní obytná budova (rovněž pouze dřevěná či hrázdná), ze které se dochovalo výrazné, do skály zasekané podvalí o rozměrech 7 x 5 (resp. 4) metrů. V jeho blízkosti uprostřed plošiny je vytesán další pozoruhodný objekt, džbánovitá dutina s kruhovým hrdlem o průměru 1,18 metru a hloubkou 3,7 metru, obvykle označovaná jako hladomorna či cisterna na dešťovou vodu. Podle některých badatelů se ale spíše jedná o zásobnici na uchovávání potravin, nejspíše obilí, přesněji jeho zásoby na osev ve válečných dobách. Nelze vyloučit ani možnost, že se funkce dutiny v průběhu života hradu měnila (podobně jako na hradě Sloupu, kde plnila nejprve úkol cisterny, a teprve v dalším průběhu sloužila jako vězení).

Další zatím nejasně interpretovatelné pozůstatky po dřevěné konstrukci se nacházejí na protilehlém okraji skal, nad rozsedlinou oddělují hradní suk od pokračujícího hřebene. Na základě dosavadních zjištění však zatím není možné stanovit, zda se jedná o pozůstatky obléhacích prací, či naopak předsunutého opevnění hradu nebo strážnice.

- Tas -

redaktor www.hrady.cz

Použitá literatura:

František Němeček, Richard Klos: *Skalní hrady v Českém Švýcarsku* (Ústí n. L., 1978)

František Gabriel: *České Švýcarsko očima archeologa* (Děčín, 1986)

Zdeněk Fišera: *Skalní hrady zemí Koruny české* (Libri Praha, 2004)

František Gabriel, Vojtěch Vaněk: *České Švýcarsko ve středověku* (Praha, 2006)

Foto: Kameňák

O půvabu skalních bran

Schválně, hádejte, kde musíte nejdřív zaplatit astronomické vstupné, abyste si tam pak mohli dát předražené pivo? V našich pískovcích je takových míst možná víc (Prachov?, Mácháč?), ale v absurdnosti obojího jednoznačně vede malý prostor o rozměrech přibližně 50 × 150 metrů východně od Hřenska. Vedle hotelu Sokolí hnízdo se na tomhle kousku země coby tradiční symbol „divoké přírody“ totiž vypíná Pravčická brána. Pískovcový skalní oblouk o šířce 27 metrů a výšce 16 metrů působí opravdu impozantním dojmem, v sezóně estetičnost ještě dotvářejí červené elipsy kokolových slunečníků na patě brány. Zatímco vyšší ceny v Sokolím hnízdě bych pochopil – je to restaurace horského stylu, nesoucí stoletou patinu – důvod vysokého vstupného je mi záhadou. Mám totiž nutkavý pocit, že se vybrané peníze investují toliko do zábran, které mají znemožnit obcházení pokladny.

Ale zpět k *Prebischtoru* neboli Pravčárně. Největší pískovcová skalní brána v Evropě leží na hřbetu vybíhajícím k jihozápadu, tedy nad údolím Dlouhé Bělé. Podobných hřbetů je tu víc: západním směrem postupně Dlouhodolské stěny, Matzseidelovy stěny a Tetřeví stěny, za Suchou Bělou pak Stříbrné stěny. Jenom v masivu Pravčické brány se ale vytvořila poměrně úzká (10–20 m) a přitom dlouhá skalní zeď, kterou eroze z obou stran proděravěla. Postup eroze tu můžeme vidět na vlastní oči: na povrchu žlutavého jemnozrnného pískovce vznikají odpařováním pórových vod (a s tím souvisejícím srážením rozpuštěných solí) skalní kůry o tloušťce několika centimetrů. Krystalizační tlak solí odděluje kůry od zbytku skály, až do jejich úplného odpadnutí. Z rychlosti vzniku a zániku skalních kůr se dá odvodit, že jakási zárodečná Pravčická brána mohla vzniknout před 5–10 tisíci lety a za příštích tisíc let (nebo dřív?) ji eroze „rozežere“ docela.

Dá se říct, že stejně jako Pravčická brána vzniká většina skalních bran na pískovcích: eroze postupuje z obou stran skalní zdi, až se stále zvětšující výklenky uprostřed setkají. Podobným způsobem vznikly i brány v národním parku Arches v Utahu, kde jsou úzké skalní zdi (tam jim říkají *fins* – ploutve) velmi časté. Skalních bran o rozměrech té Pravčické, ba i větších, jsou tam desítky. Všechny se vytvořily v lososově růžovém pískovci Entrada.

V geologicky pestřejších českých pískovcích narazíme na mnohem širší škálu velikostí i tvarů skalních bran. Roztodivné tvary jsou způsobené různými formami eroze, které se u nás uplatňují, i různou odolností pískovcových vrstev. Mnohé skalní brány také vznikly rozšiřováním puklin; poznáme je podle toho, že jsou úzké a vysoké. Na Kokořínsku může být strop těchto bran vyztužený vodorovnou deskou železitého pískovce, která zabraňuje zvětšování brány směrem nahoru a zaručuje jí slušnou životnost. V Českém ráji – v Klokočkách a na Drábovně – mají některé brány a skalní tunely dokonale kruhový průřez. Tady můžeme uvažovat o stejném vzniku jako u klasických „klokočských“ jeskyní: rychlým vyklizením (někdy i umělým prokopáním) kulovité dutiny, která byla v důsledku dávného rozpuštění tmelu vyplněná jen sypkým pískem.

Obloukovitý pilíř Duhové brány u Branžeže

Kromě skalních bran se v našich pískovcích často setkáme se slepými branami. Jsou to dutiny obloukovitého tvaru, zahloubené do skalní stěny uprostřed svahu, kde pískovec nemá podobu skalních zdí. V hloubce několika metrů jsou náhle ukončené neprůchodnou strmou puklinou. V mnoha ohledech se chovají stejně jako pravé skalní brány, protože i zde leží veškerá váha nadloží na bočních pilířích. Díky nepravidelnému rozložení zátěže na pískovcových branách neprobíhá eroze klenby stejnoměrně a výsledkem jsou dokonalé lomené oblouky, jaké známe z gotických katedrál.

Zatížení pilířů skalních bran se projevuje protažením voštin na těchto pilířích ve směru největšího tlaku. Takové „nudlovité“ voštiny pak mohou mít při šířce několika centimetrů i metrovou délku, a mohou tak celý podivuhodný přírodní výjev esteticky doplňovat. Z nálezů

obloukovitě protažených voštin na skalním ostrohu můžeme usuzovat na přítomnost skalní brány ještě dlouho po jejím zřícení.

Skalní brány jsou ve všech pískovcových oblastech. Paradoxně právě v Českosasí je jich poskrovnu: kromě Pravčické brány je obecně známá jen Malá Pravčická brána – taková její zmenšenina v měřítku 1:7. Na saské straně je za bránu vydáván skalní tunel Kuhstall. Nepoměrně víc bran a branek je na druhém břehu Labe, v Tiských stěnách. Vytvořily se hlavně na puklinách a největší z nich jsou až 10 m vysoké.

V Českém ráji se skalní brány soustřeďují hlavně do oblasti Hrubé Skály (Stojan, Brána, Branka) a do okrajových částí Klokoček, kde na „díry“ v pískovci narazíme skoro na každém kroku (třeba oblast u Rohlin). Hodně fotografovaná je samostatně stojící brána na hradě Rotštejně. Velké brány, vzniklé prohlubováním výklenků na koncích skalních ostrohů, jsou i v Příhraszkých skalách a v okolí Branžeže (například půlkruhová Duhová brána).

Na Kokořínsku je nejznámější skalní brána ve Vojtěšském dole, nedaleko Jestřebických Pokliček. Kromě ní jsou tu ještě desítky podobných, nepojmenovaných bran o velikosti prvních metrů, které vznikly rozšiřováním

skalních dutin a výklenků (v Pivovarské rokli, v rokli Klášterka, v Harasově, v Pavličkách). Mnohé ze zdejších převisů jsou ve skutečnosti slepými branami (Hradkov). Zajímavá je brána *Frauentor* v Hradčanských stěnách, na jejímž vzniku se zřejmě podílelo rozpouštění vápnatého tmelu v pískovci, tedy krasování, stejně jako na vzniku nedalekého systému dutin Psích kostelů. Vstup do bývalých lomů na mlýnské kameny na Milštejně v Lužických horách je ukázkou skalní brány v tvrdém, silně prokřemeněném pískovci, i když se nedá vyloučit, že byl při těžbě kamene uměle rozšířen.

Ačkoliv se mezi skalními branami v našich pískovcích najdou unikáty podivuhodných tvarů a zajímavého vzniku, Pravčická brána nemá konkurenci jak svými rozměry, tak celkovou majestátností. Z blízkého evropského okolí by ji mohla sekundovat leda 13 metrů vysoká Gotická brána na slovenském Súlově. Menší a nižší skalní brány jsou sice méně nápadné, zato dokáží lépe chránit před deštěm, a byly proto už od pravěku využívány jako příbytky nebo strážní stanoviště. Některé z nich v Českém ráji donedávna poskytovaly přístřešek trampům. V každém případě stojí za to si skalních bran všimnout coby milého ozvláštnění našich pískovcových krajín.

- Žralok -

ilustrace
Tom Zvědělík

Líza sudeťáčka

Legenda Zadní země

Letos na podzim jsme se při svém vandru po Zadní zemi stavili i Na Tokáni, v penzionu, kde v devadesátých letech vládla pevnou a laskavou rukou paní Líza - trampy láskyplně přezdívaná Bába Líza, Líza Sudeťáčka...

Paní, která nám natočila plzeňské pivo jsme se zeptali, jestli znala Lízu a na to ona reagovala větou, že ta Líza, to musela být osobnost, že pořád chodí lidi a ptají se po ní...

Taky že byla!

Naše seznámení s Lízou Sudeťáčkou se událo v jednu sychravou říjnovou noc (asi) roku 1991. Šli jsme tmou a v dešti od Chřibský a věděli jsme, že by nám po asi hodině chůze měla vlézt do cesty osada Na Tokáni a za ní bysme si našli (snad) nějaký vhodný převis k přespání. Někde v půlce naší cesty se nám pod nohama začalo motat a zoufale mňoukat malé kotě, široko daleko byl jenom les, tak jsme ho dali do žracáku a šli dál. (Poznámka pro útlocitné povahy - klid, koťata nežerem). Objevila se Tokáň a poslední dům z tamních čtyř měl rozsvícené světlo. Koukli jsme zvědavě oknem dovnitř a náš potěšený zrak spatřil dlouhé řady stolů, židlí a velká kamna. S drzostí nám vlastní jsme zabušili na zavřený vchod a po chvilce se dveře otevřely a v nich stála stará paní v zástěře. Dala si ruce v bok a spustila:

„Co vy chtít? Já mít zavřeno, já už nic nedat. Vy jít!“

Nefalšovaná sudetská čeština v historii odsudečtěném kraji nás dost překvapila, a tak jsme se jen zmohli na otázku, kam bysme tedy mohli jít.

Na to paní vylezla do deště, ukázala nám směr do kopce s tím, že „tam být převis, kousek!“ Ještě jsme se zkusili dostat dovnitř přes zmoklé žracákové kotě, ale bylo nám řečeno, že je už po půlnoci. To nás překvapilo, neměli jsme totiž hodinky.

A opravdu - po asi sto metrech jsem našli krásný převis vystlaný listím, tak akorát pro čtyři trampy a jedno kotě.

Ráno jsem se blaženě převaloval ve spacáku, už nepršelo a celkově bylo tak nějak líp. V tom se ozvaly kroky a hlas nám známý z našeho nočního „přepadení“ penzionu.

„Vstávat! Vstávat! Už být den!“

Překvapeně jsme vystrčili svoje rozčepýřené

hlavy ze spacáků a zírali na starou paní, jak nám k nohám pokládá táč obsahující hrníčky s kakaem, namazanými chleby a miskou mlíčka pro kotě! Popřála dobré chutě a odšupačila si to zpět dolů.

A tím nastala naše několikaletá družba s paní Lízou.

Bábin penzion na kraji lesa s loučkou na válení při hezkém počasí se stal naší oblíbenou zastávkou při cestách dál do Zadní země.

A Líza si oblíbila nás.

Těžko se zapomíná na její nevyvratitelný argument, když jsme jí říkali, že párek s hořčicí a s chlebem velkým jak pro dřevorubce, nám za jednu korunu opravdu prodávat nemůže. Argument zněl: „Mlčet, Němec zaplatí“. Jindy jsme přišli v pátek z Chřibský, zrovna začalo sněžit a byl to první sníh té zimy, a tak jsme skočili na grog k Líze, než půjdeme dál ke Křinici, a nastal výslech.

„Kam vy jít?“

„Pod převis přece, ale ještě nevíme kam.“

„Ty blázen! Ví tvoje mutr kdy ty spát? Venku zima!“

„Jo, ale my máme dobrý spacáky, paní Lízo“

„Ty nekecat a vy všichni spát tady, já mít pokoj volný!“

A taky se tak stalo a ráno jsme oknem z vyhřátého pokoje koukali na padající vločky do stále větších sněhových čepic a po vydatné snídani, kdy se nám Líze nepodařilo vnutit ani halíř, jsme pokračovali k našemu původnímu cíli - Křinici.

Jindy jsme se pro změnu přes Lízou vraceli po několikadenním vandru, bylo léto, a my nemytí kolem sebe šířili dobrý odér.

Líza nám donesla pivo, začichala, chytla se za nos a už nás táhla chodbičkou ke sprchám, vrazila do ruky ručníky a dodala, že „pivo a párek vy dostat, až se vykoupat“.

Při další návštěvě jsme Líze na oplátku naštipali hromadu dřeva, o vánocích opravili osvětlení vánočního stromečku, zpacifikovali agresivního opilce... Prostě naše vzájemné soužití bylo hodnoceno jako výborné.

Za excelentní jsme hodnotili, když nám paní Líza dohodila pod převis bezprizorní luxusní prostitutku. Byla zima a my jsme rozdělali oheň pod velkým převisem, který je vzdálený asi 20 minut chůze od Lízy, a kamarád, který si šel k Líze koupit cigarety se vrátil s tím, že nás paní Líza prosí, jestli bysme na noc k sobě nevzali jednu chuděru holku, co dnes nemá kde spát.

My jsme pro byli, a taky v našich děvčatech se probudila ženská solidarita, že to je přece

jasný, tady jí bude dobře, jestli se ztratila, nebo co vlastně... Kamarád se k Líze vrátil s tím, že jo, že by to šlo, a po čase se vrátil, nebyl sám a my jsme jen zírali.

Společnost mu dělala dlouhovlasá kráska, oblečená do luxusních hadrů, ponejvíce zářivě bílých. Chvilku nás hodnotila, prohlédla si prostředí převisu, pak s úsměvem pozdravila, přijala čaj s rumem na zahřátí a místo u ohně. Kamarád nám zatím tichou poštou objasnil, že jde o profesionální několikadenní společníci, kterou si její zákazník přivezl do bábiného penzionu, a nějak se spolu nepohodli a on jí vyrazil do zimy. Holka byla fajn, byla asi zvyklá na různé trable a tak dostala od nás ještě večeri, spacák, když se jedna naše dvojice „obětovala“ a vlezla pouze do jednoho. Ráno se horizontální profesionálka rozloučila a odešla zpět směrem k Tokáni. Její šatečky už měli trochu trampský odér, ale pořád to ještě šlo.

Uměla v tom chodit. Když jsme se v neděli vraceli domů, stavili jsme se u bábi. Naše „kamarádka“ už seděla u stolu s jakýmsi Němcem, který ji zflákal očima hned u stolu. Jen se na nás koutkem oka podívala, slabě kývla a věnovala se dál štamgastovi. Po chvilce přišla Líza a oznámila nám, že veškerou naši útratu platí ten Němec, se kterým „naše“ kráska seděla. Taky dobrý...

O mrazivém Silvestru 2006/2007, kdy v Zadní zemi bylo mínus 27, jsme celý týden tábořili v lesích za Tokání a toulali se po celém blízkém i vzdáleném okolí.

Po několika dnech, kdy zamrzla studánky a po vytesání ledu sekerou další voda nepřitekla, jsem si začali chodit pro vodu k Líze. Sníh nebyl, jen takový poprašek, aby se neřeklo. Cesta k Líze byla za odměnu. Bylo nás asi patnáct, a tak zájem byl veliký. Návštěva u Lízy probíhala dost stereotypně - dotyční (chodilo se ve dvou) nejprve shodili bágly s prázdnými lahvemi, přitulili se ke kamnům, pak vychlastali několik vařících grogů, naplnili flašky a odešli do mrazivé divočiny. Bába Líza měla v penzionu přes dvacet hostů z Německa, kterým to docela vrtalo v hlavě, co to je za ty divně oblečení lidi, co jednou denně přijdou, oživnou u kamen a odejdou zpět do těch sibiřských mrazů.

Lízina akce na sebe nedala dlouho čekat. Poslala vzkaz, jestli bysme nepřijali večer návštěvu v podobě jejích hostů a tak jsem si řekli, proč ne, ať je sranda. A byla.

Za tmy se objevila dlouhá řada baterek, která se pomalu přibližovala údolím. Když řada došla

k ohni, spatřili jsme, jak vpředu jde urostlý chlap s knírkem a v napřažené ruce nese litrovku božkovského rumu. Protože část z nás byla oblečena i napůl indiánsky, vypadalo to, jako když „Velký Bílý otec ve Washingtonu zdraví své rudé děti“. Každý Němec navíc nesl v podpaždí krbové polínko, neboť jim bábi důrazně řekla, že k trampským ohňům se nosí dřevo. Zdrželi se asi dvě hodiny, při tom si stále nevěřícně prohlíželi pohozené spacáky a deky pod převísem a s nadšením nám stále opakovali, jak je krásné, když v Čechách potkají obdivovatele jejich spisovatele Karla Maye a Vinetoua.

Pití nabízeného čaje z očouzeného kotlíku většina z nich jen hrála a s úlevou kotlík poslala dál kolem ohně. Asi si mysleli, že když odmítnou náš posvátný nápoj, tak je jako správní divoši upečeme a sníme. Na rozloučenou nám na deku vysypali hromadu buřtů a odešli spokojeni s exotickým zážitkem.

Bábiným vyhlášeným majstrštikem byla scéna s „klášterní utěrkou“.

Vybrala si vždy největší stůl, když byl obklopen návštěvníky, pak mezi ně vlítla a tou utěrkou začala utírat desku stolu a do toho rychle mlela svojí kouzelnou sudetštinou:

„Já mít klášterní výchova! Vy vědět! A já, když byla v ten klášter, já být mladá. A já tam byla a žádnéj chlap tam a já tak v kuchyň utírat stůl a on tak ten hadr a já myslet na ten chlap...“ A mezi těmito slovy rozložila na stůl utěrku a začala rychle skládat její konce a překládat a najednou...

Najednou se jí utěrka mezi prsty ztopořila do podoby velkého mužského údu se všemi anatomickými podrobnostmi, který hrdě čněl nad okolnímu sklenicemi. Líza pak do šokovaného ticha na rozloučenou pronesla, „ten klášter, bez ten chlap, to být teda...“ a hrdě středem odešla do kuchyně. Kolem stolu lidi popadali smíchy až když se vzpamatovali. Koncem devadesátých let jsem se dozvěděli, že Líza to v penzionu zabalila, že už se cítila unavená a že si chce odpočinout. Pátrali jsme kam šla na odpočinek a dozvěděli jsme se, že do Chřibský.

Bábin penzion je pořád fajn, ale už to není ono, každopádně, když jdeme kolem, tak se vždy stavíme (je to ta budova až na konci Tokáně, když se jde od Chřibský) a protože se v penzionu jinak nic nezměnilo, jsou naše posezení hodně veselá a paní Líza je hlavním tématem našich hovorů. Jako kdyby tam vlastně s námi byla taky...

- Tony -

S PROSÍKEM K PÉŤOVI S MACÍKEM

Rubrika kamaráda Péti a kocoura Macíka

Macíku, tahá tě Péťa někam jinam, než do lesa? Víš, aby tvůj rozhled nebyl příliš jednostranný. Takový chytrý kocourek jako ty má navíc.

Lenka

To já vím taky. Péťa mě však tahá jenom do lesa, ale díky tomu jsem se naprosto neočekávaně dostal třeba i do muzea a tam si mohl ten rozhled rozšířit. To bylo před časem, když jsem spinkal obmotaný kolem kempovky jakéhosi kempu na Roverkách. Péťa se tehdy někde zapomněl a já čekal až přijde. Jenže místo něho přišel jakýsi poberta, který tu kempovou ukradl a protože si myslel, že jsem její obal, tak mě hodil do batohu i s ní a odnesl. Je pravdou, že jsem si potom mohl Českolipské muzeum hezky prohlédnout zdarma, ale měl jsem problém se dostat zpět k Péťovi.

Nerad na to vzpomínám.

Macík

Zalamuju Péťo!

Hele starej pardále, když seš tak chytřej, tak nám řekni, co znamenaj tyhle obrázky. Jsou z cedule, kterou jsme našli u Dolského mlejna v Zadní zemi, kousek od našeho starýho fleku a nějak jsme se pořádně s klukama neshodli, co vlastně znamenaj.

Jack Aspirin

Ahoj Jacku.

Ty ještě žiješ? To jsou věci, koukám, že internet dorazil i mezi staré tramské šedivé hlavy.

S těmi obrázky to je jednoduchý, je to jenom o tom, co všechno nesmíš a to:

NESMÍŠ čuchat ke kytkám!

NESMÍŠ chodit mimo svoje stopy!

NESMÍŠ zahazovat flašky jen za sebe!

NESMÍŠ mít nohy venku v noci ze spacáku!

NESMÍŠ mít velký břicho, když se hřeješ u ohně!

NESMÍŠ střílet po kozách!

NESMÍŠ pouštět svého králíčka v útulku pro psy!

NESMÍŠ zpívat do reprodukováné hudby!

NESMÍŠ překážet cyklistům na lesních pěšinkách!

Jinak s tou holí, to seš celý ty Jacku...

Péťa

Pokud máš nějaký zvědavý dotaz na Péťu a Macíka, tak jim ho pošli na redakční mail: vitamin.kr@volny.cz

HUMOR Z POD PŘEVISŮ ...

Dva trampové sedí u vody a nejdnou kolem projde krásná holka v plavkách.
Při pohledu na ní se jeden tramp otočí na druhého a povídá:
„Jo, kdyby se tahle holčina začala topit, neváhám, skáču do vody a zachraňuju!“
A jako na potvoru, holka vlezla do vody a po pár tempech se nad ní zavřela voda.

Tramp neváhá, skočí do vody, chvíli hledá pod hladinou
a pak vítězně vytahuje na břeh dívčí tělo a zahazuje umělé dýchání.

Nádech, výdech, nádech, výdech a pořád nic.

Pak zachránce podezřívavě začichá a říká: „Hele, tý holce nějak divně smrdí z pusy, co s ní je?“
A jeho kamarád odpoví: „Se nediv, tamta byla v plavkách a tahle má na nohou brusle!“

☺ ☺ ☺

Tramp s trampkou jedou tábořit.

Postaví z celt jehlan

a večer se uloží ke spánku.

Po nějaké době se tramp vzbudí,
probudí trampku a říká:

„Podívej se na nebe řekni mi, co vidíš?“

Trampka: „Vidím miliony hvězd.“

Tramp: „A co na to říkáš?“

Trampka chvíli přemýšlí a pak řekne:

„Viděno z hlediska astronomie, jsou to
miliony galaxií a biliony možných planet.

Astrologie mi říká, že Saturn leží
v konjunkci se Lvem.

Co se času týče, usuzuji, že máme
tři hodiny a pár minut.

Teologicky, že náš Pán je všemohoucí
a my všichni jsme jen nicotně malí.

Meteorologicky mi to říká,
že budeme mít zítra krásný den.

No a co to říká tobě?“ zeptá se trampka.

Tramp: „Prakticky viděno - někdo
nám ukradl stan.“

ŠERÉ ZJEVY 47 WABI SE TOPI

PÍŠE A KRESLÍ BILLÍČEK

WWW.ZJEV.CZ

